

Š A N S A

*Aleksandar
i Alestrija*

Prevela s francuskog
Gordana Breberina

■ Laguna ■

Naslov originala

Shan Sa

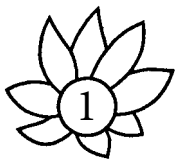
ALEXANDRE ET ALESTRIA

Copyright © Editions Albin Michel et Shan Sa – Paris 2006

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Ti si plamen tog nedovršenog života,
Ti si slava ratnika koga nijedan čovek
ne može da pobedi.*

Šan Sa

Ja, Aleksandar Makedonski, od oca Filipa, kralja nad kraljevima koji je pobedio Grke, došao sam na svet jedne noći, za vreme požara.

Goreo je Artemidin hram. Narandžasti i žuti plamenovi, šuma varnica i venac od izuvijanog dima prekrili su nebo. Gusti oblaci obrušavali su se na selo, čiji su se stanovnici zatvorili u kuće, prestrašeni zbog gneva boginje lova.

Prvo čega se sećam jeste kako trčim na vrh brežuljka. Majka, koja me oblači kao devojčicu, vodi me da se igram među ruševinama. Nagorelo kamenje leži u travi. Poljsko cveće ispušta gorak miris. U beloј tunici, kose upletene u dve kike, u sandalama sa zlatnožutim remenjem, saplićem se na srušenim stepenicama, skrivam se iza oborenih stubova i smejem kad robovi prođu ne primetivši me. Majka me posmatra. Kaže mi da je vatra uništila veliki hram. Dodaje da je vatra neuništiva.

U mladosti sam se vratio na taj brežuljak, na kome tada nije više bilo razvalina. Podignut je novi hram, sa oslikanim stubovima i freskama na zabatu i lukovima. Otac mi kaže da su Artemida i Apolon bili blizanci. Pošto se rodila prva, već obučena i naoružana, Artemida je pomogla majci da donese Apolona na svet. Užasnuta porođajnim mukama,

zavetovala se na čednost. Moj otac je radije posvetio taj hram Apolonu, jer je moje rođenje, kako mi je rekao, okončalo svet tamnog meseca, pesnikinja devica i lutajućih bahantkinja. Sa mnom je došlo vreme sunca, osvajača i ljubavnika predodređenih za ratnu pomamu.

Ja, Aleksandar, čije ime znači oslonac i zaštitnik ratnika, rođen sam kao princ u kraljevstvu seljaka i vojnika. Moj otac Filip slao je poklone i srebro porodicama u kojima bi se rodio dečak. Brinuo je o njihovom fizičkom vaspitanju: počinjali su da vežbaju već sa šest godina. Kraljevski poslanici obilazili su sela jednom godišnje, na veliki praznik posvećen Zevsu. Biral su najviše, najsnažnije i najspretnije dečake koji će postati najbolji ratnici pod kapom nebeskom.

Bilo je čast imati vojnika u porodici. Svaka makedonska kuća imala je bar jednog. Otac je isplaćivao pozamašnu nadoknadu roditeljima čiji je sin bio u vojsci i koji su zato ostali bez jednog para ruku za obrađivanje polja. Obećavao im je basnoslovan plen iz osvojenih gradova. Za vreme očeve vladavine rat je za sve bio prilika da se obogate.

Novac i snaga idu ruku podruku. Ništa nije vrednije od muške snage. Makedonci su već dugo trgovali svojim junaštvom i vojničkim umećem. Susedni gradovi su im plaćali da se bore protiv njihovih neprijatelja i ginu umesto njihovih muškaraca. Moj otac je ustao protiv te trgovine.

Objasnio je našim vojnicima da život Makedonaca nema cenu i da gubimo novac kad prodajemo svoju snagu.

Kad sam se ja rodio, naš narod je ratovao zarad bogatstva, a moj otac zarad moći. Nesloga Grka išla je naruku Filipu, koji se nametnuo svima kao Agamemnon u vreme Trojanskog rata. Vladao je Atinjanima, Tebancima i Spartancima, dok su žene i muškarci oko njega spletkarili kako bi došli na njegovo mesto. Moja trudna majka neprekidno se skrivala – mene je skrivala, uverena da hoće da liše Filipa naslednika.

Ja, Aleksandar, sin makedonskog kralja i Olimpijade, ćerke epirskog kralja, Ahilovog i Zevsovog potomka, ugledao sam svetlost dana u jednom siromašnom selu, nedaleko od Artemidinog hrama. Bog Apolon je moj zaštitnik.

Makedonijo, domovino moja, rođen sam za tvoje visoke planine i duboke doline. Brzo sam odrastao u tvojim šumama i na tvojim livadama. Rano sam počeo da odlazim na konjičke svečanosti i tepam reč „konj“, sastavni deo mnogih izraza o snazi i brzini. Iz svoje bele palate, sedeći na ogradi terase, u zoru sam gledao žene sa raznobojnim pregačama preko crvenih sukanja kako odvođe stada u brda. Nebo je bilo plavo, oblaci su klizili po njemu, iscrivajući na tlu svoje pokretne senke. Osmatrao sam horizont. More je bilo daleko, dalje od nejasne crte na kojoj je plamtela zora. Neptun je tamo duvao u rog i podizao buru, Ahil je plovio prema Troji, gde će poginuti i obezbediti sebi

besmrtnost, Odisej je lutao od ostrva do ostrva, dok su ga sirene proganjale. I o njemu će se pevati.

Majka bi došla u beloј tunici, sa dugom crnom pletenicom obmotanom oko glave. Zagrlila bi me i zapahnula svojim mirisom. Priljubio bih se uz nju, žudno kao pčela koja traži nektar u najlepšem cvetu u Makedoniji. Bila je mlada, bila je lepa, bila je kći bogova o čijim mi je naravima pričala, kći junaka o čijim mi je hirovima šaputala. Njen umilni glas pretvarao je krvave ratove u ljubavne prepirke, čudovišta iz morskih dubina u ptice koje guguću. Pogled joj se gubio u nevidljivom moru. Video sam kako se smeši i kako je obuzima tuga, video sam kako plače, a nisam mogao da je utešim. Majka je u srcu nosila jednu tajnu.

Nisam shvatao opsednutost muškaraca ratom. Ništa mi nije bilo prijatnije od mekih tkanina, raznobojnog kamena i ženskog smeha. Grad se leti kupao u vrućini. Legao bih ispod stabala pomorandži, s glavom naslonjenom na majčin trbuh. Robovi su palili travu kako bi oterali bube i mahali su palminim lišćem kako bi me rashladili. Zimi je u toj ogromnoj palati sa terasom moja usamljenost takođe bila ogromna. Glas moje majke, koja je pevala, odjekivao je u praznim odajama. Pričala mi je o životu biljaka, učila me nazivima ptica. Pio sam njen glas kao da je mleko.

Seljaci su nam donosili ranjene životinje: ptice polomljenih krila, hrome pse, majmune koji su ostali bez majke, zmije i pčele. Olimpijada ih je lečila i one su se, pored nje, oporavljale.

„Kad hoćeš da razgovaraš sa nekom životinjom, ne pomeraj se“, govorila mi je. „Ne gledaj je. Upilji se u neku biljku, drvo, deo neba. Zaboravi da si ti Aleksandar. Pusti da njena misao stigne do tebe.“

Bilo je to vreme kada sam bolje razumeo jezik krastača, koza i šarki nego jezik ljudi.

Muškarci bi se vratili. Čuo se odjek njihovih užurbanih koraka, orili su se njihovi povici i gromoglasan smeh. Širio se vonj vina, znoja i oružja. Vrata bi se otvorila uz tresak: pojavio bi se moj otac. Požurio bih da se sakrijem iza zastora. Njegovo jedno oko preletelo bi preko prostorije i nateralo me da se skamenim. Kada bi Filip bio dobro raspoložen, šćepao bi me svojim rućerdama za noge i bacio uvis. Kada bi Filip bio pijan, zgrabio bi me za kosu i počeo da urla. Poćepao bi moju žensku odeću, nazvao me kopi-letom i pretio da će me baciti u jamu s lavovima. Majka bi mi pritekla u pomoć, ali bi me Filip podigao iznad glave. Osećao sam snažan miris njegove kovrdžave kose. Drhtaο sam zbog njegove dreke, sav sam se tresao. Ponovo bi me spustio na zemlju tek kad bi rasplakao majku, a mene prestravio na mrtvo ime.

Dok su hodnicima pronošeni pehari puni vina, ratnici bi posedali. Pećena telad na srebrnim poslužavnicima donošena je u salu za gozbe. Lica prekrivena ožiljcima caklila su se na svetlosti baklji i halapljivo gutala masline i zrna grožđa. Otac se šćepurio. Ispod plave, ćupave obrve, u

središtu njegovog jedinog, plavog oka, treperio je plamen. Govorio je o vojnim pohodima u koje treba poći, o kraljevstvima koja treba osvojiti. Opčinjen njegovom rikom, slušao bih ga skriven iza nekog stuba, ništa ne shvatajući. Razlegao bi se žagor. Filip bi jednom rukom sipao vino u grlo, a drugom kopao po telećoj utrobi. Pio je brzo i jeo previše. Nije znao šta je naslađivanje, nije poznao onaj osećaj prijatnosti što se lagano i postepeno širi po telu. Voleo je samo brz užitak kako bi odmah mogao da pređe na sledeći.

Kad bi me sluškinje pronašle, odvukle bi me odatle i zatvorile u moju sobu. Nalakćen na prozor, posmatrao bih treperava svetla u gradu. Cela Pela se gostila s kraljem. Kada bi mesečina bila jasna, video bih kako nagi muškarci prolaze terasastim vrtovima. Jurili su jedni druge u travi i nestajali ispod drveća. Jednoga dana robovi su zaboravili da zaključaju vrata i ja sam se išunjao iz sobe. Na zavoju jednog hodnika ugledao sam polunagog Filipa. Borio se s nekim mladićem. Obojica su stenjala. Skamenih se pred tim prizorom. Zaprepašćen što vidim gola muška bedra i trbuhe, nisam mogao da odvojim pogled od njih. Prepao sam se od dugih hropaca koji su izašli iz očevog grla. Otrčah plaćući u svoju sobu i sakrih se ispod kreveta.

Tiranin bi onda mesecima bio odsutan. Život bi nastavio mirno da teče. Nisam želeo da budem muškarac. Nisam želeo da ličim na Filipa. Sviđale su mi se pletenice i ženska odeća, učio sam veštine koje su mi se dopadale: ples,

sviranje na lauti, pesništvo i tropu*. Ali tiranin bi se vratio, naprasitiji, grublji, pijaniji nego ikada. Olimpijada bi plakala, Filip bi vikao. Ja bih se tresao. Zažmurio bih i zapušio uši. U glavi su mi odzvanjale očeve kletve i jauci moje majke, koja je trpela njegove udarce. Filipa su, Olimpijado, opčinili tvoja lepota i tvoje poreklo. Naredio je da ti ubiju oca i odveo te na silu iz tvoje domovine! Tiranin Filip mi nije otac. Zavoleo te je neki mladi grčki ratnik i ti si me začela s njim. Ne plači, Olimpijado! Osvetiću nas.

Kad sam napunio šest godina, otac me je otrgao od majke. Kola su me odvezla van grada i postao sam učenik Kraljevske škole, gde ću naučiti da se borim kao svi Makedonci. Pošto su me i dalje proganjali Olimpijadini jauci, bojažljivo sam išao ispod portika. Dečaci, sinovi generala i plemića, stajali su nešto dalje odatle i hladno me posmatrali. Zaustavih se ispred momka koji je bio najbliže. On pognu glavu.

„Jesi li ti dečak ili devojčica?“, upitah ga.

„Dečak“, odgovori mi on.

„Kako se zoveš?“

„Hefestion.“

Odmah mi se dopadoše rumen što mu je oblila lice, njegov miris i glas. Istog trenu prepoznadoh u njemu prijatelja koji će mi uvek biti veran i štititi me.

* Preteća igre klikera u kojoj je cilj da se u rupu ubaci što više mermernih kuglica, okruglih kamenčića ili kestenova. (Prim. prev.)

U školi sam bio najniži i najslabiji. Dečaci su oponašali neotesanost svojih očeva i ponosno su koračali. Rugali su mi se, gurali me. Laskalo mi je što se usuđujem da živim pored njihovih mišića. Glumio sam poslušnu Olimpijadu: osvajao sam ih umiljatim osmesima. Više me je zanimala lepota muškog tela nego fizičke vežbe. Svet dečaka pomagao mi je da zaboravim nepodnošljivu ružnoću hromih, jednorukih, jednoookih muškaraca čija su tela izbrazdana ožiljcima.

Filip mi je najavio skori dolazak nekog filozofa, poznatog po čestitosti. Objasnio mi je da ga je pozvao u Pelu kako bi mi izbio iz glave Olimpijadine nastrane ideje. Aristotel se pojavio jednog prolećnog jutra u beloј tunici koja je otkrivala njegove izmršavele ruke. Sakrio sam se iza jedne masline; bio sam ljut na tog čoveka zato što je hteo da me prevaspita u skladu sa grčkom tradicijom. Saznaće za moje razgovore sa pticama i neobične devojačke navike. Kazniće me, mučiti. Došao je da mi oblikuje um.

Aristotel sede na klupu i zatraži da mu dovedu Aleksandra. Hefestion me povuče za ruku, a onda snažno gurnu. Stadoh pred filozofa oborene glave, s rukama na leđima. Piljio sam u kolonu mrava koji su prenosili zrnevlje do obližnjeg šumarka. Tada odjeknu Aristotelov glas. Tada sam prvi put čuo grčki bez stranog naglaska.

„Znaš li da je Makedonija samo jedna zvezda na nebu posutom zvezdama?“

Podigoh glavu.

Aristotel me je ukrotio lepotom svog jezika i spokojstvom kojim je zračilo njegovo prisustvo. Pustio me je da mu opipam telo, nimalo nalik na tela ratnika među kojima sam odrastao. Kao filozof, bio je oslobođen bilo kakvih fizičkih vežbi: koža mu je bila glatka, trbuh velik, a grudi mlohave. I drugi ljudi mogu biti moćni isto koliko i ratnici. Drugi gradovi mogu biti lepši od Pele.

Aristotel bi raširio karte u senci portika. Uzeo bi maslinovu grančicu i pokazivao mi drumove i mora. Idući od zemlje do zemlje, prenosio je na mene svoju ljubav prema geografiji. Lepo je mirisao i lice mu je bilo ozareno. Niko pre njega nije koristio takve rečenice, niko se nije izražavao kao on, tako precizno i jasno. Aristotel je bio zidar koji zna kako se gradi um. Učvršćivao je temelje koje je iskopala Olimpijada i podizao stubove. Matematika, logika i metafizika podupirale su kostur misli. Shvatio sam da istoriju ne pišu samo bogovi sa Olimpa, niti junaci predodređeni za podvige. Na zemlji ne žive samo kerberi, kentauri i sirene. Ljudi su napravili kraljevstva, gradove i vlade. Osim vradžbina i čarolija, postoje i gramatika, analitika i moral. Osim proročkog umeća, postoje i aritmetika i potraga za ravnotežom i zlatnom sredinom između dobrih i loših strana svih stvari. Ta potraga se zove politika.

Tlo je podrhtavalo od makedonskih falangi. Moj otac je išao na čelu te šume pokretnih šiljaka; nikada nije uzmicao. U Pelu se vraćao samo za velike praznike. Sa lovorovim

vencem na glavi, u sandalama protkanim zlatnim nitima, kose posvetlele od sunca, s bradom koja mu je prekrivala kožu opaljenu vetrom, u beloj tunici što mu je otkrivala jedno rame i nadlakticu nabreklih mišića prošaranih brazgotinama od koplja, šepurio se na zemlji kao Zevs na Olimpu. Kralj mi se javno rugao. Govorio je da sam mršav i glup kao neka devojčica. Ščepao bi me za ruku, pa bi je spustio na svoje ožiljke, vikao je da će me naučiti šta su muškost i junaštvo.

Orgije nisu više mogle da mu utole žeđ za užicima. Gajio je lavove i puštao je zarobljenike u arenu. Vodio me je sa sobom kako bi mi prekalio temperament. Čudovišta su rikala i skakala na gotovo nage muškarce. Samo su malobrojni robovi mogli čvrsto da drže oružje i bore se protiv lavica krvoločnijih od mužjaka. Otac se smejao. Izvio bi vrat i ustao kada bi zver rasporila nečiji trbuh. Nisam više drhtao pored njega. Olimpijada me je naučila kako da pobedim strah. Kad se digne bura, govorila je, treba ostati miran i čvrsto stajati na zemlji. Zato što zemlju ništa ne može da uzdrma, uništi. Ona je izvor snage. To je bila tajna našeg pretka Ahila – on je bio nepobediv sve dok je stopalima dodirivao tlo. Predstava bi se završila, otac bi pljunuo, zgrabio me za kosu, prodrmao mi glavu i prsnuo u smeh. Sunce bi zašlo. Počela bi gozba. Kralj bi se ubrzo napio. Vitlao bi čašom i mačem. Nazivao bi me kopiletom, pitao prisutne ko mi je otac. Glas mu je grmeo. Ratnici su se smejali, svi su tvrdili da sam devojčica.

Odrastao sam. Nisam više plakao. Vežbao sam da prkosim patnji. Rob će jednoga dana ubiti lavove. Aleksandar će jednoga dana ubiti tiranina.

Pošto je zloupotrebio njeno telo i uništio joj dušu, Filip je digao ruke od kraljice: nije ga više privlačila. Kako je prestao da je napastvuje, Olimpijada je potražila utehu u ženama i vezala se za jednu mladu robinju, koju je držala u svojoj sobi. Olivija je bila nežna i bleđa. Njene tamnocrvene usne klizile su preko majčinog lica, pomagale su joj da zaboravi život zatočenice koji joj je bio nametnut.

Pijani kralj je jednoga dana sreo Oliviju u vrtu i silovao je. Okrvavljena i posramljena, robinja, koja se ponosila svojom lepotom i čednošću, udavila se u jezeru. Olimpijada je poludela od tuge, gneva i mržnje. Udarala se u grudi, čupala kosu, proklinjala kralja. Otrčala je bosonoga na vrh bedema s namerom da se baci u bezdan. Vojnici su je zadržali. Kralj je naredio da je zatvore. Proširila se glasina da je kraljica izgubila razum.

Zbog nje sam se vratio iz Kraljevske škole. Klekoh i pozvah je. Nije me prepoznala. Buncala je, bila je raščupana, nosila je umazanu tuniku. Spustih joj ruku na čelo. Ona zadrhta, poče da se opire. Nisam se pomerao. Slao sam joj svoje misli kroz dlan. Oči joj zasijaše i zasuziše. Privukoh je k sebi i izvedoh iz podzemne tamnice. Ona se vrati u svoju sobu i leže u postelju u kojoj nije više bilo Olivije. Olimpijada se šćućuri uz mene. Niz grudi su mi se slivale njene suze, ali je moj bol oslabio. Moji mišići su počeli da

se oblikuju. Naučio sam da se borim mačem i zadobio prvi ožiljak. Nisam više znao za milost.

Čemu patnja? Čemu uživanje? Zašto žene i deca plaču? Zašto se muškarci opijaju i polno opšte?

Aristotel mi nije odgovarao. Noć je bila topla, bez zvezda, ispunjena mirisima i zujanjem insekata.

„Ti si zvezda u ovom svemiru bez zvezda“, rekao mi je učitelj. „Ti si crna, crvena, žuta, zelena, ljubičasta, bela i plava. Pomoću tih sedam boja demijurg je stvorio svet zvezda.“

Širom sam otvorio oči. Razaznavao sam tajanstvena svetla na nebu. Bića nalik leptirima, svicima i pticama, čas prozirna, čas neprozirna, dodirivala su me, spuštala mi se na rame, odletala.

Otac je hteo da stvori ratnika od mene. Majka je tvrdila da sam božji sin. Aristotel se nadao da će stvoriti dobrog i pravednog vladara. Nisam želeo da postanem nijedan od ta tri Aleksandra.

Knjige na papirusima pričale su mi o piramidama, sfin-gama, lađama purpurnih jedara. Želeo sam da se posvetim okeanima, pustinjama, šumama, planinama i vulkanima.

Da nije bilo Homera, podvizi junaka otišli bi u vetar. Da nije bilo njega, kraljevi ne bi postali besmrtni. Ja, Aleksandar, stvoriću veličanstvene predele, velelepne gradove, izuzetne ljude. Oni će imati neverovatno oružje i predivne konje, govoriće posebnim jezikom. Dok budu mahnito jahali, zaboraviće na glad i žeđ. Neće znati za glasine i klevete. Zaboraviće gradove i srca koja su pregazili

njihovi paripi. Leteće. Nadmetaće se ko će biti brži, ko će pre stići na kraj sveta.

Biću pesnik.

Telo mi se menjalo. Zadavalo mi je muke. Postideo sam se kad su vojnici prestali da pevaju ispod vodopada da bi skrenuli pogled ka meni, nagom na obali. Nisam više bio mršav kao neka devojčica. Moja ramena, bokovi i zadnjica postali su mišićavi od atletskih vežbi. Smeđe i crne kovrdže lelujale su mi oko lica, koje je izgubilo detinju zaobljenost. Bacio sam se u vodu da se sakrijem. Hefestion mi je prišao i šapnuo da nas zapovednik falange poziva da učestvujemo u borbi u vodi. Preplavi me stid pomešan s gnušanjem. Zaždih uz reku. Trske su se njihale na vetru, čiope su se strmoglavljivale u virove, a zatim odletale prema drveću. Osećao sam neizreciv bol. Slutio sam da će se desiti nešto što će me ispuniti i užasom i radošću.

Hefestion me nije puštao iz vida. Postao bi ratoboran ukoliko bih razgovarao sa drugim dečacima. Danima bi se durio, a onda bi se vratio. Učenici Kraljevske škole, visoki i grubi mladići, prestali su da mi se rugaju. Vrebali su priliku da mi upute neku laskavu reč i puštali su me da ih pobedim u rvanju. U zamenu za toliku uslužnost, na smenu su tražili da im istrlljam leđa u kupatilu. Jedino me je Krater i dalje kinjio. Nije se libio da mi pljune u lice i povredi me u borbi. Ljutila me je njegova ravnodušnost. Obilazio sam oko njega, smešio mu se, upućivao mu strastvene poglede,

što je Hefestiona dovodilo do gneva. Potukli bi se zbog sitnice. Jednom su čak isukali mačeve, pretili jedan drugom smrću. Oslonjen o stub, setno sam posmatrao taj prizor.

Shvatio sam da sam lep. Bio sam drugačiji od tih dečaka, rođenih za osvajanja i krvoprolića. Štitila me je jedino moja lepota, muškarci su me prihvatili samo zbog nje. Trudio sam se da se svidim svakome koga bih upoznao. Da bi se čovek dopao drugima, mora znati da beži, da vlada ljudima.

Shvatio sam da nisam više onaj isti Aleksandar kad me je Filip, vrativši se u Pelu posle još jedne u nizu pobeda, ćutke osmotrio dok sam mu prilazio. Tiranin je tražio da sedim kraj njega za vreme gozbe i zasipao me je pohvalama. Naredio je da u dvoranu uvedu Bukefala, velikog blistavobelog konja – poklon za mene.

Naložio mi je da poziram nag pred kraljevskim vajarima. Glina se pod veštim prstima pretvarala u usta i kovrdže, torzo i bokove. Božanski Apolon i ja bili smo jedno. Zajedno ćemo predstavljati uzor savršenstva u celoj Makedoniji i Grčkoj. Filip bi došao, obigravao oko mene, pa bi otišao. Ponovo bi se vratio, zastao pred statuom i nepomično je posmatrao.

Preklinjao me je da mu dozvolim da me poljubi. Naređivao mi je da ga zagrlim. Pribijao se uz mene toliko čvrsto da sam se gušio. Pao bi na kolena kada bih ga odgurnuo vrišteći. Moje odbijanje je samo još više raspaljivalo njegovu požudu. Darovi su se gomilali. Pozivao me je na sve gozbe. Predstavljao me je kao budućeg makedonskog

kralja, posadio bi me kraj sebe i uslužno mi sipao vino, kao neka zaljubljena žena.

Njegovi postupci su mi laskali i gadili mi se. Njegova strast je ublažavala i, u isti mah, raspirivala moju mržnju. Osetio sam veliki prezir prema telu i svima koji su opsednuti čulnošću. U meni se rađao jedan novi Aleksandar. Nisam znao da li je on snažan ili slab. Govorio mi je da je moja lepota cenjena roba: ako budem umeo da je iskoristim, nadmašiću druge.

Tako se sve svelo na cenkanje! Davao sam samo ako sam nešto dobijao zauzvrat. Filip, kralj kome niko nije mogao ništa da odbije, prepustio se toj igri u kojoj smo zamenili uloge. Ja sam njega tiranisao, a on je uživao da mi bude rob. Da bih se skinuo, morao je da naslaže pred mojim nogama zlatno posuđe, oružje, nakit, sva blaga koja je oteo Grcima, na silu, prolivajući krv, stavljajući život na kocku. Ubrzo je to gomilanje predmeta prestalo da me zabavlja. S prezirom sam posmatrao zlato. Uzbudivalo ga je moje nezadovoljstvo, satirao se da mi izmami smešak.

Tražio sam sve neobične poklone koji bi mi pali na pamet – trorogog bika, balsamovanog Egipćanina, smanjenu glavu, dete upravo izvađeno iz utrobe neke zarobljenice... Kad bi mi dojadila ta igra, ravnodušno bih se podao njemu i drugim ljubiteljima te vrste uživanja, poput Apolona koji, zadovoljan žrtvenim darovima, pristaje da siđe sa neba. Zabavljao se tako što mi je stavljao na glavu svoj lovorov venac. Nudio mi je sopstveni presto u zamenu

za dugi poljubac. Uprkos svim svojim suludim hirovima, i dalje sam čvrsto stajao na zemlji.

Od svega što je imao, želeo sam jedino njegovu moć.

Čekao sam.

Umetnici, uvek u potrazi za modelom božanske lepote, digli su ruke od grubog tela atleta, poludeli su za svežinom mojih mišića, ljupkošću mojih udova i prefinjenim crtama moga lica.

U ogledalu nisam više video sramežljivu devojčicu sa pletenicama, niti setnog dečaćića koji mašta da postane Homer. Umesto njih, sada me je gledao mladi princ ponosnog nosa i odlučne brade. Imao je krupne zelene i naivne oči, koje su oduševljavale moćne makedonske ratnike, i dečaćka usta koja su Grci želeli da ljube. Njegova snažna ramena, ispučene grudi, uzak struk, čvrst trbuh i mišićava zadnjica bili su skladno zaobljeni, imali su nežne ženske proporcije. Pretvoren sam u umetničko delo i svi su mogli da me gledaju, ali sam ostao nedostupan običnim smrtnicima.

Kako je moje telo moglo da postane tako zanosno od tolikih gadosti i zločina? Kako sam mogao da zadržim crte bezumne čednosti kad sam bio opsednut mržnjom, izjedan željom za osvetom, upućen u tajne mučenja, kad sam se smejaio leševima, kojima sam s uživanjem odsecao glave i vadio utrobu?

Zar je lice komična maska što skriva tragediju duše?

A telo mermerna statua u službi ljudi i bogova?

S Aristotelom sam bio marljiv i oštrouman učenik. S ocem sam bio krvnik i kurva. S drugovima iz škole tiranin i pokorni ljubavnik. Sa Hefestionom sumnjičava žena koja mu je neprekidno prigovarala samo zato da bi i on patio.

Navikao sam se da budem sve te različite ličnosti. Postojalo je onoliko Aleksandara koliko je bilo muškaraca i žena koje sam zanimao, koji su bili zaljubljeni u mene, koji su bili željni mog lica.

Paris je oteo Jeleni i Grci su deset godina ratovali sa Trojancima. Ahil je ubio Hektora, pa je onda i sam poginuo. Poraženi Prijam je zaklan, a pobednika Agamemnona ubila je rođena žena. Lepota je plen sile. Lepota uništava silu. Gmizava gusenica se pretvorila u leptira. Nezaštićena devojčica je postala vešt strateg. Moja lepota je ukrotila Filipa. Moja lepota je podsticala mladiće da se bore i izmamljivala im zakletve na vernost. Moja lepota je terala Hefestionu suze na oči i zavaravala Aristotela. Ona se nudila, uzimala i spopadala ljude.

Lepota je bila moj mač, ali sam je i mrzeo.

Mržnja prema lepoti bila je moj oklop. Zbog gađenja prema samom sebi postao sam neosetljiv na bol.

Filip me je naučio da uhodim, a Olimpijada da spletka-
rim. Nisam se libio da izvršim kraljeva naređenja i pobijem sve te ljubavnike, koje je Filip smatrao izdajnicima. Vežbao sam da budem nemilosrdan kako bih zaštitio svoje devo-
jačko srce i pesničke snove.

Ujutru sam se budio iscrpljen posle nemirne noći. Skinuo bih odeću i pozirao umetnicima koji su me nametali svim narodima kao estetski ideal. Svetom gnusobe i nasilja vladaju pomoću blistavog osmeha i bezazlenog pogleda. U Peli su svi postali moji ljubavnici. Svi su želeli da umru u meni, svi su se kleli da će umreti za mene.

Izbezumljivale su me majčina popustljivost i nemoćne suze. Sad sam je mrzeo više nego Filipa. Dokle god bude živa, njeno postojanje će me podsećati da sam bio njeno oruđe protiv tiranina. Ma gde se nalazio, ona će biti u mom umu i šaputaće mi o svojim razočaranjima i netrpeljivosti prema muškarcima. Majka je naslućivala moju tajnu. Ona je bila ogledalo u kome sam se užasnuto posmatrao.

Ko sam ja?

Jesam li jak ili slab?

Sećaš li se, Hefestione, kako smo u mladosti trčali po šumi kao lanad?

Sećaš li se, Hefestione, našeg prvog zagrljaja?

Sećaš li se sunčevog zraka koji je ulazio kroz velika vrata hrama i tepiha od svetlosti koji je prostirao pod našim nogama?

U beloj odeći, obavijen grimiznom bojom zalazećeg sunca, rumeneo si, smešio se, okretao glavu kad bih pokušao da te poljubim. Pribio sam te uz stopala Apolonove statue i ispružio ruku: tunika ti je skliznula s ramena. Dok si se otimao, i ti si meni skinuo odeću. Bilo ti je tek petnaest

godina. Ja sam bio još mlađi. Znaš li da sam bio naviknut na maljava tela muškaraca i da me je uzbuđivala tvoja mlada i glatka koža? Usne su ti bile napućene, zario si zenice u moje i paralisao me. Naterao sam te da se okreneš. Čvrsto si se uhvatio za Apolonove gležnjeve. Voda mi je kapala na ruke: plakao si dok sam ja, prvi put u životu, dostizao vrhunac zadovoljstva.

Stalno si me pitao zašto sam i ja toga dana plakao zajedno s tobom. Zašto sam se smejaio i jecao u isti mah. Otkriću ti svoju tajnu: bio sam očeva kurva. Tebi sam besplatno pružio ono što mi je otac plaćao u stoci, konjima i zlatnicima. Upravo sam shvatio da sve blago iz grčkih gradova vredi manje od onoga što si mi ti priuštio, a ja ti ništa nisam dao zauzvrat. Otkrio sam da na svetu postoji osećanje koje ne može da se plati novcem, koje se ne može ukrasti niti uzeti na silu.

Ljubav popravljala ono što lepota uništava. Postao sam muškarac onog dana kada si mi se podao. Tražio sam ratnika da me oslobodi iz očevog zatvora, a osetio sam želju da postanem junak koji će čuvati našu čednost!

Sećaš li se, Hefestione? Prve godine u školi, za vreme rvanja, ja sam uvek bio na zemlji. Dečaci su me nazivali kopiletom. Tukao si se zbog mene. Valjao si se po tlu sa Kraterom, koji je uživao da me ponižava. Znaš li da dugo nisam znao ko mi se više sviđa: ti, moj zaštitnik koji me je nežno gledao, ili on, pakosnik koji me je uporno odbijao?

Kad smo izašli iz hrama, sunce je obasjavalo kraj puta. Bio sam preplavljen osećanjem sreće zato što sam upoznao

vrhunac zadovoljstva. Dok sam išao kraj tebe, držeći te za ruku, shvatio sam da nisam više rob, pozeleo sam da postanem kralj, tvoj kralj, kralj Makedonaca i Grka. Toga dana sam uvideo da imam nešto što moj otac, taj nepobedivi ratnik, nema.

Ja sam i žena i muškarac. Jači sam, pametniji i odlučniji od običnog muškarca, koji nije upoznao žensku patnju.

Hvala ti, Hefestione, na strpljenju i trpeljivosti. Nekada sam se plašio da ćeš me ostaviti i mučio sam te ne bih li te vezao za sebe. Večeras te oslobađam svoje sebične želje. Slobodan si.

Filip će sutra biti mrtav, a možda će i preživeti.

Ja ću sutra biti kralj ili će me osuditi.

Svet će sutra biti naš ili će nas zauvek zaboraviti.

Dođi, Hefestione! Pridružimo se Kasandru, Krateru, Perdiki i ostalima. Ne dozvolimo da nas čekaju.

Robovi, upalite vatru! Polomite vrčeve, Dionisi, neka poteče vino!

Pijmo, vodimo ljubav, slavimo!

Braćo po oružju, deco Makedonije, naše su piramide, pustinja, okeani, strme planine i velelepni gradovi.

Naša je moć, život, krv, bol i zanos!

Pauzanija nije prekršio zakletvu, njegov bodež se zario u Filipa.

Ispružen na zemlji, kralj je krenuo da puzi, a onda je prestao da se pomera. Samo su mu ruke i dalje drhtale.

Krv mu se razlila po beloј tunici i obojila je u crveno. Oko mene su vrištale žene, deca su se drala. Muškarci su se međusobno optuživali, tukli. Odeća im se cepala, gubili su sandale. Gurali su se dok su jurili ubicu. Olimpijada mi se bacila pred noge i prodrmla me jecajući. Podigao sam oči ka suncu i pustio da mi suze radosnice teku niz obraze.

Aristotele, tvoje reči su mi očvrsle rebra, tvoja predavanja su mi ispravila kičmu! Tvoje znanje mi je naoružalo um. Biću kralj koji će snagom svoje misli vladati ovim svetom punim nasilja. Pauzanija je bio vojnik spreman da pogine za veliki cilj, ostali će slediti njegov primer i ginuće za Aleksandra.

Ja nisam Filipov sin, ja sam sin jednog boga. Apolon me je iskovao u svom božanskom mangalu kako bi od mene napravio neuništivog ratnika. Krila su izrasla, vatrena ptica je spremna da poleti. Vinuće se pravo ka vrhovima koje ljudi još nisu upoznali, tamo gde se nalaze opasnost, izazov i beskonačnost.

Aleksandar je odbacio ponude za pregovore. Aleksandar je hteo da pokaže svetu svoju rešenost da vlada. Aleksandar je najurio Aristotela, koji je govorio o milosti. Pobunjeni gradovi će opet biti osvojeni pomoću koplja.

Teba, drevni beli grad prislonjen uz more, grad trgovaca i ogromnih jedrenjaka, Teba, grad proročica i palih bogova, čekala nas je zatvorenih kapija, sa plaćenicima koji su dojurili iz priobalnih gradova i sada su nas čekali sa napetim

lukovima na vrhu gradskih bedema. Pretvarao sam se da oklevam, poslao sam glasnike u Pelu, zamolio najveštijeg diplomatu da započne pregovore. Kao što sam i predvideo, izdajnici u Veću požurili su da dojavu Tebancima lepu vest. Sačekao sam da prođe dvadeset jedan dan, pa da nada u mir oslabi njihov oprez.

Juriš je naređen jedne noći bez mesečine. Konjica je nadirala na životinjama čija su kopita bila umotana u tkninu. Pešaci su ostavili koplja, napredovali su bešumno, sa sabljom u ruci. Tek kad smo stigli do bedema, naredio sam da se oglase dobošari. Teba se prekasno probudila. Vojnici su iza mene napravili duge talase koji su se izlivali unutar gradskih zidina. Sevanje sečiva šaralo je vazduh. Strele su fijukale. Ratni pokliči su se smenjivali sa urlicima ranjenika. Zbog mirisa krvi i huke bitke postao sam slep i gluv za opasnost. Išao sam napred ne obazirući se na vojnike koji su padali i koji neće više videti sunce. Kapija se otvori uz tresak i moja konjica nahrupi u grad. Makedonci su dobili naređenje da slome svaki otpor, čak i u posteljama Tebanaca. Pokolj je trajao tri dana. Ulicu po ulicu, kuću po kuću, moji vojnici su ubijali, pljačkali, silovali... S mačem u jednoj i čašom vina u drugoj ruci, zabavljao sam se tako što sam sekao, komadao ljude. Večerao sam dok su ispod stepenica spaljivali plemiće. Umesto da ublaži moju pomamu, pobjeda ju je udesetostručila.

Napustio sam Tebu nezadovoljan i setan, jašući na čelu svoje vojske, dok su za nama išli žene i deca pretvoreni u roblje. Teba je gorela. Teba se pretvorila u stubove crnog dima.

Čujte, grčki građani! Niko nije lukaviji od Tebanaca. Nijedne zidine nisu tako neosvojive. Ničija istorija nije tako ponosna. Filip ih je pobedio. Aleksandar ih je satro. Odmah se pokorite. Stiže makedonski kralj! Iz njegovog koplja seva munja, iz njegovog mača plamti vatra. Rzanje njegovog Bukefala parališe najbrže pariipe. Bežite! Trčite! Puzite! Stiže Aleksandar, koji vam donosi mir ili propast!

Surovost i nepopustljivost su nužnost. Ako hoće da uliva strah, vojskovođa se ne sme plašiti da sakati i ubija. Svoj mir mora da žrtvuje svojoj vlasti. Nisam više pio vino ukoliko ga prethodno nije probao neki rob. Budio sam se noću, uveren da mi se ubica uvukao u šator. U snovima sam video krvavog Filipa kako puzi po zemlji. Šćepao bi me za gušu svojim ledenim rukama. To je bila kazna zato što sam kovao zaveru protiv oca.

Vratio sam se u Pelu. Ušao sam u grad na glavnu kapiju, u beloj tunici, sa zlatnim lovorovim vencem na čelu i kraljevskim žezlom prislonjenim na grudi. Ljudi su mi klicali kao nekada Filipu. Olimpijada me je zagrlila. Njen miris žene izbrisao je bleđa lica, rane po kojima gamižu crvi i izgorele leševe. Majčin glas me prenu iz košmara. Opet sam primećivao masline i pomorandže, svetlucavu izvorsku vodu, prijatno brujanje mirnog života: golubice su gukale, vrapci su se jurili u krošnjama, vetar je donosio zvečanje zvončića, buku s gradilišta, smeh Makedonki koje su prale rublje na obali reke.